

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășiilor și însoțirilor economice,
cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaos la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Iulie v. 1907.

Nrul 21.

Centrală pentru tovarăși.

De câte ori s'a vorbit și s'a îndemnat pentru alcătuirea unei ori a mai multor *Centrale* pentru tovarăși — s'a răspuns — de cele mai multe ori scurt, și așa în treacăt, că mai întâi să se facă tovarășiile pe sate, și numai *după* aceea să ne gândim la alcătuirea de *Centrale*.

Recunosc și eu că așa ar fi mai bine, asta ar fi calea obicnuită. Dar' să nu să uite că starea noastră și numai economică nu are condițiile de dezvoltare obicnuită. Noi dacă într-adevăr dorim să muncim ca să ne ajutăm poporul, de fapt avem datorința să ținem seama de starea și trebuințele noastre faptice. În tot cazul e mai ușor să discutăm pe temeiul de teorii scoase din dezvoltări normale — decât să încercăm să tragem *brazde noue* în pământul nostru înțelenit.

Cu toții recunoaștem, că e sosit ceasul al 11-lea să prindem și noi arma puternică, ce o dau tovarășiile. Dar' numai recunoaștem și apoi trecem mai departe: să ne facem trebșoarele, care cum putem și cum știm.

Ne doare mult că prea puțini ne întâlnim pe calea unde să încearcă ajungerea la tovarăși pe satele noastre. Cu toate aceste noi, răzimați pe voința și dorul sătenilor nostri de a-și avea odată tovarășiile lor — avem hotărârea să muncim, așa modest și așa cum știm, pe această cale.

Credința noastră nestrămutată este, că la noi Români în starea noastră de azi, numai așa putem ajunge să avem tovarășiile noastre pe sate, dacă dela început vom avea cel puțin o *Centrală pentru tovarăși*, fie la început și numai astfel întocmită ca să slujească drept o *Cancelarie de informații* de mijlociri de îndrumări la formarea și la conducerea tovarășiilor.

Trebuința și rostul unei astfel de *Centrală* o știm și o vedem noi cei ce muncim prin această foaie, unde ne vin zeci și zeci de întrebări din locuri unde ar avea oamenii voe să facă ceva!

Urmărind mișcarea pentru tovarăși la poporul nostru, ne-am încredințat și vedem că cele mai multe încercări de a forma o tovarășie, să *poticnesc dela început în fața lipsei de cunoștință și îndrumări potrivite* și la timp.

La noi tovarășiile sunt lucruri noue. Nu e mirare dară dacă e foarte mic numărul acelor care au cunoștință despre rînduile legii în treaba tovarășiilor, despre felul cum trebuie pornit lucrul, cum e de umblat pe la cele tribunale pentru înregistrarea firmei, cum să se adune membrii și alte o mulțime de lucruri privitoare la tovarăși.

Cînd e să întrebe că *ce și cum* să facă, cum să pornească — oamenii să pomenesc că *n'au* dela cine să întrebe. În cazul cel mai bun abia pot găsi îndrumări scurte, grăbite și neîndestulitoare. Și apoi după-ce s'a trecut peste înființare cine mai îndreaptă, cine să mai

ajute conducerea micilor tovarăși, cine să le umble în rînd să le mijlocească fie credite, fie izvoare de cum-părat ori de vîndut?

Avînd însă o *Centrală*, mișcarea pentru tovarăși ar avea în ea un *sfetnic neobosit* un ajutor ce totdeauna e la îndemînă, un mijloc potrivit ca să se dea întregii mișcări pentru tovarăși o siguranță și o întindere cum îi să cade.

Cei dela centrală ar avea întîia și ultima lor chemare să țină viie mișcarea pentru tovarăși, să-i dea putere de viață, să îndemne la toate privilegiile pentru înființarea lor. Unde simțesc și numai înclinarea ori o pornire cît de cît pentru alcătuirea unei tovarăși, să grăbească să le fie la îndemînă cu sfatul, cu căutarea legături și cu ajutorul trebuincios la conducere.

Eu cred că cine *vrea*, poate să înțeleagă rostul în-sămnat ce l'ar avea o astfel de *Centrală* pentru tovarăși, fie la început chiar și numai cu caracterul unei cancelarii de informație și mijlociri.

Cine îl înțelege și cine *vrea* să-l înțeleagă — *să vină cu noi!* Nu mai așteptăm nici pe Bran, nici pe Stan. Noi știm, că încercăm un lucru ce e de grabnică trebuință poporului nostru, d'aceea vrem să mergem înainte.

Ca să știm însă dela început cîți pornim, cine pornim, ce tovarăși cu ce puteri ne pot sta la îndemînă — *rugăm pe această cale pe iubiții nostri cetitori să ne răspundă — la adresa dlui Vasile C. Osvadă în Hunedoara-Vajdahunyad — cine, cîți membrii, cu cîte părți s'ar găsi în satul lor?*

Ca dela început să fim înțeleși, spunem aici pe scurt, că *Centrala*, noi credem, că e bine să se facă în felul următor:

Să alcătuește o tovarășie economică, după rînduile legii comerciale. Capitalul acestei tovarăși să formează din quote (părți), în sumă de cîte 10 cor. una. Fiecare membru subscrie și plătește în 2 ori 3 rate atîtea părți de cîte 10 coroane, cîte îi îngăduie puterile. Pentru banii dați ca cote, primește cel puțin 6% camete. Apoi *Centrala* va face tot ce-i va sta în putință ca în satele unde sunt cel puțin 20 membri să sprijinească înființarea cel puțin a unei tovarăși, care să împlinescă cea mai arzătoare lipsă faptică din acel sat.

Peste tot apoi *Centrala* va da tot sprijinul la înființări de tovarăși. Va ținea viie mișcarea pentru tovarăși cu toate mijloacele: prin scris, prin prelegeri, prin sfaturi, prin ajutor și mijlociri de credit, de legături comerciale. Va da toate informațiile privitoare la conducerea tovarășiilor, la încheierea socoților, la facerea de inventare și la tot ce atinge treaba tovarășiilor. Va căuta să găsească legături potrivite între tovarăși și între băncile noastre. Și în sfîrșit va face totul ca și la noi Români să se împămîntenească tovarășiile de tot felul.

Mai pe larg să va vorbi în adunarea generală de constituire și mai acurat să va statornici chemarea și felul de lucrare a *Centralei* — în Statutele, ce sunt în pregătire.

Acum spunem ce credem că e bine să se alcătuiască și vă rugăm iubiți cetitori de prin sate, frați cărturari și

țărani cărturari, să luați Dvoastră cuvîntul, să ne spuneți lămurit și deschis dacă aflați că e bine așa cum zicem noi dacă e și la dvoastră de lipsă să se facă ce propunem noi, să ne dați mîna de ajutor ca să întrupăm planul, ce credem că va da o lucrare potrivită, să ajute de fapt pe sătenii noștri, pe micii noștri meseriași și negustori și pe toți cîți au înțelegere pentru puterea, ce zace în muncă și în capitalul întovărășit.

Noi, din parte-ne punem în pornire toată dragostea noastră de neam, toată rîvna de muncă și toată priceperea noastră. Căci suntem încredințați, că viitorul nostru economic și cu el tot viitorul *numai pe temelia tovărășiilor va putea fi înveselitor.*

Redacția „Tovărășiei“.

In fața unui nou an școlar.

Pare-că simțim năduful suflătesc și grijile, ce sunt acum îngrămădite în casele părinților ce au copii de școală. Unde să-i trimită, ce carieră să le aleagă, cum să-i îmbrace, de unde să ia banii acum și d'aci înainte? Iată tot atîtea întrebări, care neliniștesc și îngrijorează pe părinți, acum în fața unui nou an de școală.

Toți ar vrea să-și facă băeții mai cu carte, mai cu iscusință să aibă cu vremea izvor de venit și modru de traiu mai tichnit.

Păcatele felului de instrucție dela noi din țară, dar' mai ales neprețuirea deprinderilor libere — (meserii, negoț, întreprinderi) a adus cu sine credința nenorocită, că numai așa zisa „domnie“ poate da unui băiat rang și nume și avere și un viitor tichnit.

Așa fiind mai toți părinții își înfundă copiii în gimnazii, ca să ajungă apoi de-adreptul ori în vre-o cîntălărie ori apoi prin universitate la preoție mai înaltă, la profesorat, la advocatură și la alte slujbe de cancelarie.

Ori-cît ar fi azi de lătit și de primit felul acesta de a-ți crește și a da copiilor o carieră — acest fel de creștere este aproape o *nenorocire*, atît pentru singuratici cît și pentru poporul și țara a cărui fii sunt astfel crescuții.

Și pînă acum geme țara de coate roase prin cancelarii, de suflete certate cu îndestulirea, de sărăcie cu ciucuri izvorită din plăți slabe și cheltueli mari!

Să nu vă fugă ochii pe gulerile întărite, pe hainele scumpe, pe pălăriile lustruite, căci ele acoper de cele mai multe ori trupuri bolnave, suflete neîndestulite și capete ce gem sub greutatea sărăciei și a datoriilor!

Nu doriți copiilor voștri viața asta! E păcat și e pagubă. Sunt atîtea cariere, ce duc în cîmpul înflorit, în pădurile umbroase ori apoi în lucrătoarele cu venite cinstite, în prăvăliile cu afaceri bune și în o mulțime de întreprinderi cinstite și aducătoare de roade bogate.

Ori nu vă doare inima, cînd vedeți cum să strecură bucatele noastre, poamele noastre, vitele noastre, lîna, untul, laptele, mierea, băișagul nostru în mâni străine, care umplu de pe spinarea noastră pungi grele — străine?!

De ce n'am crește și dintre băieții noștri oameni de afaceri, bărbați, care să muncească cum să spune *productiv*, (adecă a căror muncă produce roade văzute, pipăite, nu numai ircafirca pe hîrtie în cea biată cîntălărie), bărbați care să fie liberi, neatîrnători, sănătoși și îndestuliți!

Sunt atîtea școli speciale de meserii, de negoț, de fel și fel de întreprinderi — de ce nu le folosim și noi? De ce nu ne dăm și noi copiii în aceste școli la astfel de cursuri speciale?

Căci vedeți: de cîte-ori vrem să alcătuim un așezămînt, de cîte-ori vrem să întreprindem și noi ceva, ne izbim de sărăcie că *n'avem oameni* de treaba asta ori asta!

Judecați bine acum în fața unui nou an școlar și nu înfundați copii tot numai în gim-

nazii. Dați-i la școli speciale ca să avem ca mîne meseriași, negustorii, întreprinzătorii noștri bine instruiți, căci altcum ne merge rău și poporului și cărturarilor. Că unde ce fel de școli puteți găsi, vă spunem noi cu plăcere.

Indrumări pentru formarea tovărășiilor.

(Urmare.)

Decursul și programul adunării de constituire poate fi cam următorul:

1. Unul dintre începătorii lucrului, deschide adunarea și talmăcește pe scurt ținta tovărășiei și lucrările de pregătire, și apoi prin cetirea numelui celor de față, arată că adunarea poate hotărî obligator.

2. Să alege un president (pentru adunarea de acum), notar (purtătorul protocolului adunării), și doi verificatori (care adevăresc mai apoi prin subscrierea numelui, că protocolul bine s'a luat).

3. Să cetește lista acelor, care s'au înscris ca membrii și numărul quotelor (acțiilor) subscrise și să dovedește, dacă sunt aceștia tovarășii îndestulitori și dacă sumele, capitalul subscris este de-ajuns pentru începerea tovărășiei.

Ca să nu fim rău înțeleși, spunem și anume, că aici vorbim despre alcătuirea de *insotiri*. Căci la alcătuirea de societăți pe acții, legea e altfel; acolo cere, ca înainte de adunarea de constituire, respective înainte de împotocolarea firmei, să fie subscris întreg capitalul plănit a fi băgat în întreprindere, și din acest capital să fie plătit cel puțin 30% (30 coroane din 100 de coroane.) În altele, decursul adunării, și cînd să alcătuește o societate pe acții, e tot același.

4. Să cetesc și să desbat statutele din punct în punct, după-ce adunarea le primește adecă le statorește.

5. Președintele acum clară, că tovărășia s'a înființat, pe temeiul statutelor primite.

6. Să aleg apoi membrii în direcțiune și în comitetul de supraveghiere.

7. În sfîrșit direcțiunea a-

leasă să încredințeze să împrotocolaze firma, și apoi să pună tovărășia în lucrare.

Despre decursul adunării să ia protocol în scris, în care să trece lista numelor celor de față, precum și hotărîrile aduse. Protocolul aceasta, să face în două exemplare originale și să subscrie de president, notari și cei doi verificatori.

*

Trecuți peste adunarea de constituire, membrii direcțiunii au datorința să se îngrijească pentru împotocolarea, înregistrarea firmei. Acesta trebuie să fie lucrul întii, deoarece, o tovărășie numai după înregistrarea firmei să socotește de înființată, și numai după înregistrarea firmei are drept să-și înceapă activitatea.

Înregistrarea firmei trebuie făcută la acel *tribunal* regesc (kir. törvényték), pe teritoriul căruia să află comuna, localitatea în care s'a alcătuit tovărășia. Rugarea pentru înregistrare trebuie făcută *în scris*.

Pentru încunjurarea neplăcerilor și cheltuelilor zadarnice, rugarea pentru înregistrarea firmei să se facă în limba unguerească, că altfel tribunalele noastre, deși fără lege, resping hîrtiile românești și rămînem de pagubă cu timbrele puse pe ele. Rugarea prin care cerem înregistrarea firmei și a dreptului de signare a membrilor direcțiunii, poate fi cam de următorul cuprins:

Onorat tribunal reg., ca judecătoria comercială în N. Subscrișii ne luăm *voe* să cerem introducerea firmei tovărășiei... din... în registrul firmelor comerciale. Instruirea acestei rugări o facem cu următoarele acte: Sub A/ alăturăm protocolul luat în adunarea de constituire, ținută la... cu care adevărim, că între toate am ținut samă de prescrișele legii comerciale din anul 1875 art. XXXVIII.

Sub B/ alăturăm cite două exemplare din statutele redactate, ca originale atît în limba maghiară cît și în limba română, și primite cu unanimitate de adunarea de constituire, după-cum adevărește punct... din protocolul alăturat, după ce, tot conform acestui protocol, punct... adunarea a hotărît înființarea tovărășiei... pe temeiul legii comerciale din 1875 art. XXXVIII.

Dacă tovărășia este *societate pe acții*, atunci alăturăm acte prin care dovedim: că adunarea de constituire s'a ținut la timp, că întreg capitalul înainte hotărît a fost subscris și că din acest capital s'a plătit cel puțin 30%.

Fiind tovărășia alcătuită ca

însoțire, alăturăm lista alfabetică a membrilor, însumând după numele fiecăruia numărul cuotelor (părților, acțiilor) subscrise. Alcătuiind însoțire, continuarea rugării va fi:

Sub C/. alăturăm lista membrilor înscrși până acum și sub D/. alăturăm lista (eventual și lista cu signaturile) membrilor din direcțiune, precum și lista membrilor comitetului de supraveghiere, aleși de adunarea de constituire, conform punct... din alăturatul protocol.

Notînd, că tovarășia s'a alcătuit pe timp de... ani (ori nedeterminat), cu răspundere terminată, și că firma tovarășiei o subscriu cîte doi membri ai direcțiunii, ori cîte un membru al direcțiunii și cîte un funcționar imputernicit spre asta, (după-cum să zice în statute), alăturăm ori trimitem cu mandat postal suma de 4 Coroane, pentru publicarea înregistrării și semnăm cu stimă N. N.

Rugarea aceasta o subscriu cu mîna proprie toți membrii direcțiunii înaintea tribunalului. Întru-cît scaunul tribunalului ar fi mai îndepărtat, și membrii direcțiunii n'ar putea merge toți de-odată să subscrie rugarea în fața tribunalului, atunci rugarea o subscriu regulat doi îndreptățiți la signarea firmei, iar iscăliturile membrilor de direcțiune, să trimit autenticate de notarul public reg. ori de judecătoria de cerc, pe o hîrtie separată, numită ungu-rește „czimpéldány“. Această hîrtie o face notarul public ori judecătoria, în fața căreia membrii direcțiunii au scris cu mîna proprie.

Membrii comitetului de supraveghiere nu trebuie să-și autentice iscăliturile.

Pentru autentizarea iscăliturilor, prin notarul public, ori judecătoria, să plătesc taxele prescrise. Dacă membrii direcțiunii merg înșiși la tribunal și iscălesc acolo, autentizarea iscăliturilor să face din oficiu, fără nici un fel de taxă.

Procesul verbal (protocolul) adunării de constituire, statutele și e bine dacă și toate celelalte acte alăturate la rugare, să subscriu de presidentul, notarul și verificatorii adunării generale de constituire.

Pe rugarea pentru înregistrare să pune un timbru de 20 coroane și apoi de atîtea-ori timbre de cîte 10 coroane cîte membrii ai direcțiunii sunt. Pe protocol să pune pentru fiecare coală de hîrtie, timbru de cîte o coroană. Statutele și lista membrilor, precum și toate celelalte hîrtii (acte) alăturate, să

timbrează cu cîte 30 fileri de fie-care coală.

Tribunalul înregistrînd firma, vestește aceasta prin retrimiteria unui exemplar de statute din fie-care original, însoțit de un decis judecătoresc.

După primirea acestui decis, tovarășia își poate începe lucrările numai decît.

Intrucît tovarășia înregistrată să ocupă cu negoț ori industrie, (ba chiar și dacă să ocupă numai cu credit), direcțiunea e datoare să înștiințeze despre asta în scris autoritatea industrială de întîia instanță, care pentru sate este fisolgăbirăul, iar pentru orașe magistratul orașenesc. În înștiințarea aceasta trebuie dovedit, (cu decisul tribunalului) că firma este înprotocolată. Înștiințarea trebuie scrisă cu firma tovarășiei și trebuie timbrată, în orașe și sate cu mai puțin de 5000 locuitori cu timbru de 3 coroane; în orașe și sate mai mari, cu peste 5000 locuitori, cu timbru de 4 coroane. Ca taxă industrială să plătește în orase și sate cu mai puțin de 10.000 locuitori 2 coroane; în orașe și sate mai mari 10 coroane.

Autoritatea industrială e datoare, ca în termen de 3 zile să rezolve cererea, respective să dea adevărîntă industrială. Autoritatea nu poate respinge din partea-i darea acestei adevărînte.

*

În afară de tovarășiiile făcute cu statute și cu firmă înprotocolată, după rînduelile spuse mai sus — Legea comercială Ungară mai recunoaște un fel de tovarășii și anume „tovarășiiile ocazionale“ (alkalmi egyesülések) alcătuite pentru ajungerea unei anumite întreprinderi, unei ori a mai multor afaceri hotărîte dela început.

Paragraful 62 din Legea com. din 1875 articolul 37, care tratează despre tovarășiiile ocazionale e următorul:

„Tovarășiiile (ocazionale) alcătuite pe temeiul cîștigului ori a pierderii comune pentru una ori mai multe afaceri comerciale, nu intră sub hotărîrile legii de față, care să referă la societățile comerciale.

La aceste tovarășii, întru cît tovarășii nu au hotărît altcum prin contract, fiecare ia parte pe o formă la întreprindere; cîștigul ori pierderea, în lipsa altei rîndueli — să împarte pe capete de o potrivă.

Pentru astfel de afaceri, pe care le-a încheiat cu o a treia persoană, față de aceasta a treia persoană, numai unul dintre tovarășii va fi în drept și în obligămînt. Dacă însă tovarășul a contractat în numele și din încredințarea celorlalți ori dacă tovarășii contractează toți împreună ori prin plenipotențiat comun, față de a treia persoană sunt toți solidari (unul pentru altul) răspunzători.

După încheierea afacerii comune, acela dintre tovarășii, care a condus întreprinderea, e dator să dea socoteli celorlalți. Tot el e dator să facă și liquidarea (isprăvirea).

Atît e despre tovarășiiile ocazionale, în întregă legea comercială. Din litera paragrafului și apoi din hotărîrile Curiale, e stabilit că:

Firma tovarășiiilor ocazionale nu trebuie înprotocolată nici la tribunal, nici în alt loc.

În schimb însă tovarășia aceasta nu poate încheia contracte — ca tovarășie comercială. De regulă la tîrguri și la procese tovarășia o reprezintă un încredințat, în numele căruia să fac toate.

Membrii tovarășiei pot face între ei contract de tovarășie în scris, care e obligator în toate împrejurările. Acest contract însă nu trebuie înregistrat ori întărit de nici un fel de judecătoria.

Astfel de tovarășii sunt foarte potrivite pentru arendări de pămînt, pentru cumpărarea de mașini, de vite, de bucate, de pămînt și altele. Apoi pentru asigurări de vite, pentru diferite întreprinderi etc.

Pentru încunjurarea ori cărei neplăceri, adunarea de constituire a astfel de tovarășii, dacă numărul membrilor e mai mare, dacă la adunare să chiamă prin afișe ori dobă ori cine, dacă adunarea să ține în un local public — trebuie înștiințată în regulă ca și ori-ce adunare. Dacă să ține în casa privată a unui tovarăș și dacă numărul tovarășilor e mic — încît nu are caracterul unei »adunări« — atunci ca ori-ce sfat privat, nu trebuie înștiințat nimănui.

Tot pentru încunjurarea de neplăceri e bine să fie timbrate și și șnuruite protocoalele, tovarășiei. Asta mai ușor să poate face, dacă unul dintre tovarășii le timbrează, ca pe registrele lui.

Dela început fie-care tovarășie e datoare să-și aibă registrele (protocoalele) ei în regulă timbrate și șnuruite. Timbrarea să face la oficiul

de dare. (M. kir. adóhivatal, Steieramt).

De regulă fiecare tovarășie are o carte principală (főkönyv) timbrată cu cîte 50 fileri de unitate și apoi cărțile auxiliare (segédkönyv) timbrate cu cîte 10 fileri de unitate. Socoata, care e cam încîlcită pentru un sătean o face ori care oficiu de dare.

În registre nu-î iertat și nu e bine să fie stersături ori răzături, căci registrele în regulă formează o jumătate de dovadă și în fața judecătorilor.

În fruntea tovarășiiilor să se pună bărbații cei mai de omenie, mai puțin certati cu lumea și mai în stare materială. Toți trebuie să fie prevenitori și lipsiți de gîndul de-ași face cîștiguri personale pe socoteala tovarășiei. Căci nici unde nu să răzbună atît de mult ca la tovarășii — pofta nevrednică de a aduna venite personale — în socoteala tovarășiei.

La început tovarășiiile să nu prea grăbească afaceri mari și încîlcite. Să pornească încet, cu socoteală, cu cumpăt — că ajung departe. Mai pe sus de toate însă haina cinstei, a credinței și a păcii să îmbrace tovarășia și pe dinafară și pe dinlăuntru. Căci un singur om mare în patime rele ori lung la degete — prăpădește mai mult decît poate rodi munca și capitalul alor 1000 de oameni cinstiți. Cu grijă dar cu deplină încredere în izbîndă — înainte pe cărarea bogată a tovarășiiilor!

Roata vremii.

— Spicuiuri și ocoșeli. —

Vine prințul! Vine prințul! Asta era vorba ce o auziam în tot locul mai zilele trecute cînd am fost în România. Pe drum, prin sate, prin orașele numai alergări, numai muncă obștească, numai pregătiri cu drapele și cu strade tivite și măturate. Atîta muncă, atîta zoală depusă de sute și mii de oameni, ce fac parte alcătuitoare din poporul suveran, pentru ca unul să treacă p'acolo așa de plăcere!

Cel puțin însă acolo vine prințul — regele de mîne. Dar' aici la noi decîte-ori vedem aceeași pregătire, aceeași muncă umilitoare — pentru-că trece vre-un vicespan cu capul în nori, vre-un deputat, ce nu și-a căscat gura în parlament, vre-un cineva ajuns din întâmplare la ceva!

Unde e suveranitatea poporului? Unde sunt în cazuri de aceste cei ce luptă cu gura și cu peana pentru înălțarea poporului? Poate ridică și ei drapele — fie de stofe, fie de vorbe spuse ori tipărite.

Altcum nu s'ar putea! Oare să va putea cîndva?...

Cel mai mare artist dramatic al românilor din Ungaria face acum un turneu prin țară. Toți spun că e vrednic de toată dragostea noastră, de toată alipirea noastră. Cîți sunt însă dintre acești „ce spun“, care cu spusul rămîn. Nu găsesc vreme să meargă să-l vadă, să-l audă, să-și înalțe sufletul, ori cel puțin să îndemne pe alții să facă ce el nu face!

Unii fac pe ocupatul, alții pe grozavul ce nu-și mai perde vremea cu „comedii“ alții pe tacticatorul diplomat, alții, cei mai mulți trec la ordinea zilei, fără să aibă nici remușcări de conștiință.

Cu toate aceste dacă îndrăznești să spuni, că nu face bine îți sare în cap, că doar' el e ș'a și ș'a. Sărac ș'a și ș'a, cum prevăd că ți-să perde terenul de sub picioare. Căci doar' e aproape ziua, cînd o slujbă, un rang, o avere, un nume nu va fi îndestulitor ca să-ți ierte poporul să-ți frămînti pînea din vorbe goale împănate cu naționalism — de ocazie!

Alătura cu boala de a înființa bănci s'a pornit la noi și boala filialelor de bancă. Toată sărăcia își face o filială. Dar ce una își face două, își face nouă. Ca să le ajungă. E o boală îngrijitoare asta. Și să pare că să tot întinde, ca o cobe rea. Toate să fac în numele binelui național, a binelui obștesc. Să vede că s'a trecut peste sfiala, că poate să fie aproape vremea, cînd să va adevări, că binele obștesc e numai o firmă, un abuz, de puterea sentimentului. Și atunci va fi greu să mai oprești năpasta. De ce nu să gîndesc la noi oamenii la asta, mai ales atunci, cînd știu că nici cunoștințele speciale, nici capitalele, nici felul afacerilor, ce le fac nu sunt potrivite să te susțină — fără sentimentul național! De ce nu lasă la o parte ambiția rău înțeleasă și în loc să pună în joc buna reputație a muncii noastre financiare prin crearea de bănci peste bănci, de filiale peste filiale, să se îngrădească cu mici tovărășii sătești, cu afaceri de valorizare, consum și producție, ca să simtă și poporul deosebirea dintre al nostru și al altora, să simtă binefacerile de-adreptul și fără multă cheltuială! E ceasul al 11-lea și după 12 va fi tîrziu, prea tîrziu!...

Trebuie să recunoaștem, că între politicienii maghiari sunt cîțiva care știu să înbete lumea cu

apă rece, întocmai ca un neîntrecut scamator.

Să luăm lucrurile pe rînd: Cînd a venit marele și naționalul guvern la putere trebuia să înghită multe găluște. Ca să le înghită mai pe ușorul s'a năpustit asupra „drabantilor“. Ungurii aplaudau. A sosit însă ceasul ca să „ierțe“, să nu pună sub acuză pe Fehérvári și soții. Ca să strecoare lucrurile au îmbăt lumea cu proiectul de școale a lui Apponyi. Toți să pasionau de el, în vreme-ce ei „achitau“ pe drabanți și uitau de armata națională cu toate ale ei. Ungurii aplaudau! A sosit însă și cu ota și pactul vamal și banca țării și contingentul de recruți. Grozav de multe și de mari. Aici numai o bombă ajută. Au găsit'o. Pun la ordinea zilei însuși votul universal. Și trimbiță, că elementul maghiar cîștigă în loc să peardă. Naivii cred și uitînd de toate — bat în palme de bucurie.

Și pare-că e o urmare firească: Cu votul universal trecut, va trece la cele eterne și guvernul de tranșiție. Poate reînvie, poate rămîne mort — în tot cazul să va duce cu șiretlicul de a fi trăit și de a să fi sfîrșit cu cinste și cu glorie.

Așa să îmbată lumea cu apă rece! Ba unii în beția asta mai știu să facă și părălute calde, pentru zile negre.

Oare până cînd? Căci o astfel de vecinicie nu să poate ținea!

STIRI

Școală economică a înființat consistorul român gr.-or. din Sibiu, pe lîngă seminarul pedagogic-teologic.

Școala să deschide la 1 Octombrie st. n. și cursul va fi de un an. În școala aceasta să vor putea cîștiga cunoștințe practice în agricultură, pomărit, legumărit stupărit, creșterea vitelor și lăptărit.

În anul acesta vor fi primiți 6 elevi gr.-or. trecuți de 15 ani, care au isprăvit cel puțin școala elementară și sunt deplin sănătoși. Să ceară primirea cît mai mulți! Elevii vor primi în internat instrucțiune, cuartir cu haine de pat, mîncare — toate fără plată. Numai îmbrăcămîntea lor să o aibă de acasă.

Nu putem lăuda de ajuns minunatul început ce l'a făcut Ven. Consistoriu din Sibiu și nădăjdum că și celelalte Consistoare vor urma pilda aceasta.

„Asociațiunea“ la rîndul ei ar trebui să aranjeze deocamdată cel puțin cursuri de cîte vre-o cîteva zile, ori săptămîni pentru împrietinirea cu treburi economice. Pe calea aceasta am merge mai ușor înainte.

Negoț cu bucate. Avem știrea îmbucurătoare, că mai multe bănci de-ale noastre doresc să se ocupe în viitor și cu negoțul de bucate. Rода slabă a anului acestuia a îndemnat pe mai multe bănci să ia deocamdată baremi mijlocirea în afaceri de bucate, ca să nu lase clientela lor în mîinile speculanților fără suflet. Ar fi nespun cîștig, dacă numărul băncilor, care să ocupă și cu afaceri de bucate să sporească neconținut. Așa ne apropiem de fapt spre ținta, de a ajuta de fapt poporul.

Tovărășie pentru asigurarea vitelor e pe cale a să înființa în Capolnoc-Mănăștur. Mat mult lucră pentru asta dl George Popp, cojocar d'acolo.

O calfă de cojocar ar fi primit și ar avea mult lucru la dl Trifu Cărbunariu, măestru cojocar în Chișoda, p. u. Szabadfalu. Temesin.

Societatea comercială pentru valorizarea legumelor, a cepii și a altor produse de grădină și agricole și-a încheiat la 30 Iunie întiul bilanț cu un cîștig de 11 mii 114 coroane, ceia-ce corespunde la mai bine de 11% după capitalul întreg de 100 mii coroane.

Intre Lugoj și Reșița peste Furlug și Zorlențul-mare să edifice linie nouă de cale ferată. Îngăduința de-a o zidi a primit'o societatea Frații Winkler din Seghedin.

Intrebări și răspunsuri.

Intrebarea 126. Ași dori să intru la școala de codrean (pădurărit) din Timișoara ori din Seghedin. Ce să cere ca să ajung acolo?

Adrian R. în Alibunăr.

Răspuns: Să fii trecut de 17 ani, dar' nu peste 35 ani. Să fii deplin sănătos, bine făcut și să fii isprăvit școala elementară ori să știi scrie și ceti. Cursul ține 2 ani. Sunt și locuri gratuite și cu preț redus. Cere dela direcțiunea școalei un prospect cu condițiile de primire. Școala din Timișoara să află în localitatea „Vadászerdő“ lîngă Timișoara, cea dela Seghedin în Királyhalma.

După absolvare ajungi codrean (erdőör). Școala să numește: M. kir. erdőőri szakiskola.

Intr. 127. Vreau să trimit mere în Budapesta. La cine și cum să le trimit?

Ioan Pop în Zăicani.

Răspuns: Scrie la Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezet ori apoi la Kereskedelmi Múzeum. La ambele e destul adresa numai în Budapesta. Spune ce fel de soi ai, cite din un soi. Dacă poți să le sortezi, că le vinzi mai cu preț.

Intr. 128. Bună e și mașina de treerat purtată cu mîna? Cîți oameni trebuie?

Cit spor faci cu ea și de unde să o cum-părăm?

Ioan Franțu în Țerova.

Răspuns: Pentru D-V. cum, ziceți că aveți puțin e bună și mașina de mîna. Treeră f. bine. La întors trebuie 2 ori 4 oameni după cum e de mare. Peste tot trebuie 7 ori 9 oameni. Sporul atîrnă dela mărimea mașinii. Scrieți la dl Maxm Vulcu, fabricant în Arad. Vă trimite catalog cu prețuri.

Intr. 129. Pot eu merge fără pasaport la America? Ce înamnă aceea ca să cer „clarificări dela Falk Comp. din Hamburg — o carte postală e de a'uns“. Dacă am cartea postală nu mai trebuie pasaport, că notarul nu-mi dă, că n'am trecut peste asentare.

Teodor S. în Cînteiu.

Răspuns: Fără pasaport nu te poți duce. Notarul are drept, cînd nu-ți dă pasaport, căci așa e rînduiala dela ministru. Cartea postală Dta să o trimiți la Hamburg nu el ți-o trimite ca pasaport. Clarificări înamnă lămuriri, îndrumări. Mai cuminte faci dacă stai acasă.

POSTA REDACȚIEI

Dlui Ilie R. în H. Te felicit pentru curajul și demnitatea cu care îți aperi strămoșescul nume. Eu n'aș subscrie. Așteaptă rezultatul noiei achete. Până atunci recurează contra eventualei disciplinări. Cu respect.

Abonat 3637. Scrie de-a dreptul dlui Cornel Demeter apotecar în Orăștie. Îți dă toate informațiile.

Abonat No. 1864 în Nepos. Ce e îngrădit nu poate fi schimbat asemenea nici casele stricate. Pămînturile de plugărie inse pot fi schimbate și nu puteți împedeca schimbarea.

Dlui I. P. în G. Ne întrebi că ce căută preotul Iosif Onciu din Iclodul mare în direcțiunea băncii noue ungurești ce să face acolo?

Hei! Hei! Cîți astfel de „Onciu avem noi! Mingăiete că și Fabian dela Beiuș tot așa a făcut. Incolo însă să bat în piept că — sunt români și — pentru popor. Sărac popor!

Dlui Valer Platon în Lăscud. Informații pentru asigurarea vitelor găsești pe larg în Nrii. 6 și 7 ai „Tovărășiei“. Formulare de contract și declarații primești dela Tipografia Nouă din Orăștie, dacă trimiți cite 20 fileri de esemplar și porto.

Dlui I. M. înv. în B. Regret foarte mult, că nu vă pot servi cu nici un sfat. Ar trebui să-i vadă un veterinar. Altcum nu să poate.

Dlui Ioan Fărcaș. Nici catastrul nici cartea fonduară nu garantează (nu stă bun) pentru întinderea pămîntului. D'aceea ce întrebi nu e de folos. De altfel nici nu știu ce vrei să zici cu aceea că „mili ori lenii.“ Explică-mi cu alte vorbe.

Cu ministrul în Septembrie.

Dlui Eremie M. în Nădlac. Informația despre pomi găsești în Nri 7, 9, 14 ai Tovărășiei. Te rog să îi cetești.

Dlui Alex. Marcus preot. Am consultat veterinarul, dar îmi spunea că numai după-ce ie-ar vizita ar putea spune. Altcum nu chemați veterinarul de acolo. Altfel nu să poate.